

بررسی استدلالی آیات مجازات تعزیری زندان

رضا قاسمی نژاد

کارشناس ارشد الهیات

چکیده:

بیاورید، که هرگز نمی‌توانید، از آتشی که برای کافران آماده شده،
بپرهیزید.

در قرآن کریم بالاترین هدف از ارسال رسل را ایجاد قسط و
حاکمیت عدالت در جامعه می‌داند، حقوق جزای اسلامی تنها به
ایجاد نظم در جامعه بسنده نکرده، به دنبال اجرای عدالت و قسط
است، چرا که در مواردی ممکن است نظم حاکم شود، ولی این نظم
همراه قسط و عدالت نبوده، بلکه بالعکس چه بسا همراه با ظلم و
جور باشد.

می‌توان گفت در حقوق جزای اسلام هدف، حفظ مصالح
عمومی جامعه در پرتو عدالت و امنیت اجتماعی است، آنچه در جوامع
سکولار موضوع حقوق جزاست، جرم است، که ممکن است گناه باشد
یا گناه نباشد، ولی آنچه در حقوق جزای اسلام موضوع این علم است،
مطلق گناه است، که می‌تواند مجازات‌هایی از قبیل مجازات حدی یا
قصاصی و یا تعزیری را در پی داشته باشد.

تعزیر به عنوان یکی از مجازات‌ها و عقوبت‌های شرعی که
دامنه وسیعی از مجازات‌ها را در اسلام فرا گرفته، در آیات متعددی
از قرآن مطرح شده است و مفسران و حقوقدانان اسلامی براساس این
آیات مصادیق تعزیر از جمله: زندان، تازیانه، تبعید، ایذاء، تخریب
اموال و... را برشمرده اند که در این پژوهش سعی شده است تنها
مجازات تعزیری زندان مورد بحث و بررسی قرار گیرد و مطلوب حقوق
جزای اسلام در باب مجازات تعزیری زندان از دل آیات قرآن استخراج
گردد.

مفهوم تعزیر

تعزیر از ریشه عزر به معنای منع و بازداشتن^۱، تادیب^۲، سرزنش
کردن، تعظیم و احترام آمده است^۳.

راغب اصفهانی تعزیر را به معنای نصرت و یاری نمودن گرفته
است از جمله در آیه ۹ سوره فتح «وتعزروه وتوقروه» و آیه ۱۲ از سوره
مائده «وأمّنتم برسلی وعزرتموهم». سپس اضافه می‌کند که معنای
تادیب از همین جاسرچشمه می‌گیرد زیرا ادب کننده در مقام یاری
نمودن بزهکار برآمده وی را از آنچه زیان اوست دور می‌دارد آن

قرآن نخستین و مهمترین و اصلی ترین منبع در نظام حقوق
اسلامی است و بخشی از آیات که احکام اسلامی است به حقوق جزا
مربوط می‌شود که مبنای استدلال و استنباط و تدوین قوانین قرار
گرفته است.

یکی از بخش‌های مهم حقوق جزا در اسلام مجازات می‌باشد
که شامل قصاص، حدود، دیات، تعزیر و... می‌باشد.

تعزیر مجازاتی است که مقدار و کیفیت آن بر عهده حاکم
شرع گذاشته شده است و دارای مصادیق متعددی بوده که
مشهورترین آنها مجازات زندان است.

با بررسی و کنکاش در آیات قرآن کریم، بالغ بر پنج آیه به این
مجازات اشاره دارد که با تبیین آیات مطروحه و دیدگاه‌های مفسران
و حقوقدان اسلامی بطور قطع و یقین از نظر قرآن زندان به عنوان یکی
از مجازات تعزیر برای کاهش جرم و ناهنجاری در جامعه اسلامی
و مجازات مجرم به شمار می‌رود.

کلید واژه‌ها: قرآن، حقوق جزا، تعزیر، زندان.

اهداف

- ۱- بررسی آیات تعزیری زندان در قرآن کریم
- ۲- شیوه نگارش قرآن کریم به مجازات تعزیری
زندان و استخراج دیدگاه قرآن کریم در این باره.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش توصیفی تحلیلی و از جهت گردآوری
از روش کتابخانه‌ای استفاده شده که بیش از ۲۲ منبع مورد مطالعه
قرار گرفت.

مقدمه:

قرآن کریم مانند کتابهای استدلالی و عقلی نیست تا تنها به
نتیجه‌گیری از قیاس و برهان بسنده کند، چون زبان قرآن زبان
علمی مانند حکمت و کلام، و هدف آن، تنها عالم شدن مخاطبان
نیست، بلکه لسان وحی و هدایت و نور و در پی تربیت انسان عالم
عادل و دیندار است؛ یعنی، تعلیم کتاب و حکمت با تزکیه نفوس
همراه است. از این رو هشدار می‌دهد: اگر نتوانستید همانند قرآن را

۱. محمد مرتضی، زبیدی، تاج العروس، بیروت، دارالمکتبه الحیات، بی

۱. محمد مرتضی، زبیدی، تاج العروس، بیروت، دارالمکتبه الحیات، بی
تاص، ۲۵۴؛ مبارک بن محمد ابن اثیر، جزری، النهایه فی غریب الحدیث و
الأثر، جلد ۳، چاپ اول، قم، مؤسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، ه ق، ص ۲۲۸.

۲. جال الدین محمد بن مکرم، ابن منظور، پیشین، ج ۴، ص ۵۶۲.
۳. اصل التعزیر المنع والرد و... وللهذا قیل للتعزیر هودون احد تعزیر، لانه
یمنع الجانی ان یعود الذنب.